

הַלְבוֹת סִנְהֶדְרִין פֶּרֶק ב

א. אֵין בֵּית דִּין עוֹנְשִׁין בְּאִמְדֵּן הַדַּעַת, אֲלֹא עַל פִּי עֵדִים, בְּרֹאיהַ בְּרוּרָה. אֲפֹלוּ רְאוּהוּ הָעֵדִים רוֹדֵף אַחֵר חִבְרוּ לְהַרְגוֹ, וְהִתְרוּ בוֹ, וְהַעֲלִימוּ עֵינֵיהֶם, אוֹ שֶׁנִּכְנַס אַחֲרָיו לְחִרְבָּה, וְנִכְנְסוּ אַחֲרָיו, וּמִצְאוּהוּ הָרוּג וּמִפְרָפֵר וְהִסִּיף מִנִּטָּף דָּם בְּיַד הַהוֹרֵג הוֹאִיל וְלֹא רְאוּהוּ בַּעַת שֶׁהִכְהוּ, אֵין בֵּית דִּין הוֹרֵגִין בַּעֲדוֹת זֶה; וְעַל זֶה וְכִיּוֹצֵא בוֹ נֹאמֵר "וְנָקִי וְצָדִיק אֶל-תִּהְרֹג" (שמות כג, ז).

ב. וְכֵן אִם הָעִידוּ עָלָיו שְׁנַיִם שְׁעָבָד עֲבוּדָה זָרָה זֶה רָאָהוּ שְׁעָבָד אֶת הַחֲמָה וְהִתְרָה בוֹ, וְזֶה רָאָהוּ שְׁעָבָד אֶת הַלְבָנָה וְהִתְרָה בוֹ אֵין מִצְטָרְפִּין: שֶׁנֹּאמֵר "וְנָקִי וְצָדִיק אֶל-תִּהְרֹג" (שמות כג, ז) הוֹאִיל וַיֵּשׁ שָׁם צַד לְנִקּוּתוֹ וְלַהֲיוֹתוֹ צָדִיק, אֶל תִּהְרֹגֶהוּ.

ג. כָּל מִי שֶׁעָשָׂה דָּבָר שֶׁחִיבִין עָלָיו מִיתַת בֵּית דִּין, בְּאַנָּס אֵין בֵּית דִּין מְמִיתִין אוֹתוֹ. וְאֲפֹלוּ הָיָה מִצְוָה שִׁיְהָרֵג וְאֶל יַעֲבֹר אָף עַל פִּי שֶׁחָלַל אֶת הַשֵּׁם הוֹאִיל וְהוּא אָנוּס, אֵינוּ נִהְרָג: שֶׁנֹּאמֵר "וְלֹנֹעַר לֹא-תַעֲשֶׂה דָבָר" (דברים כב, כו) זֶה אֲזַהֲרָה לְבֵית דִּין, שֶׁלֹּא יַעֲנֹשׁוּ הָאָנוּס.

ד. אִישׁ שֶׁאֲנָסוּהוּ עַד שֶׁבָּא עַל הָעֶרְוָה חֵיב מִיתַת בֵּית דִּין, שְׂאִין קָשׁוּי אֲלֹא לַדַּעַת; אֲבָל הָאִשָּׁה שֶׁנִּבְעֲלָה בְּאַנָּס אֲפֹלוּ אָמְרָה אַחֵר שֶׁנֹּאנָסָה, הִנִּיחוּ לוֹ הָרִי זֶה פְטוּרָה, מִפְּנֵי שִׁיִּצְרָה מִתְגַּבֵּר עָלֶיהָ.

ה. אָסוּר לְבֵית דִּין לְחוּס עַל הַהוֹרֵג שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ כָּבֵד נִהְרָג זֶה, וּמָה תַּעֲלֶה יֵשׁ בַּהֲרִיגַת הָאֲחֵר; וְנִמְצְאוּ מִתְרַשְׁלִין בַּהֲרִיגָתוֹ: שֶׁנֹּאמֵר "וְלֹא-תַחוּס עֵינֶךָ . . . וּבַעֲרַת דָּם-הַנָּקִי . . ." (ראה דברים יט, יג).

ו. וְכֵן אָסוּר לְבֵית דִּין לְחוּס עַל מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב קֶנֶס שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עָנִי הוּא זֶה, וְשֶׁלֹּא בְּכוֹנָה עָשָׂה; אֲלֹא מַגְבִּין מִמֶּנּוּ כָּל שִׁישׁ לוֹ, בְּלֹא חֲנִינָה: שֶׁנֹּאמֵר "וְלֹא תַחוּס, עֵינֶךָ" (דברים יט, כא).

ז. וְכֵן בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, אֵין מְרַחֲמִין עַל הַדֵּל שֶׁלֹּא תֹאמֵר עָנִי הוּא זֶה, וּבַעֲלֵ דִינּוֹ עָשִׂיר, הוֹאִיל וְאֲנִי וְהָעָשִׂיר חִיבִין לְפָרְנָסוֹ, אֲזַכְּנוּ בְּדִין וְנִמְצָא מִתְפָּרֵנס בְּכַבּוּד: עַל זֶה הִזְהִירָה תוֹרָה "וְדַל, לֹא תִהְדָּר בְּרִיבוֹ" (שמות כג, ג), וְנֹאמֵר "לֹא-תִשָּׂא פָנֶי-דָל" (ויקרא יט, טו).

ח. אָסוּר לְהִדָּר פָּנֵי גְדוֹל בְּדִין. כֵּיצֵד: הָרִי שֶׁבָּאוּ לְפָנֶיךָ שְׁנַיִם לְדִין, אֶחָד חָכָם גְּדוֹל וְאֶחָד הֲדוּט לֹא תִקְדִּים לְשֹׂאֵל בְּשִׁלוּמוֹ שֶׁלְּגְדוֹל וְלֹא תִסְבִּיר לוֹ פָּנִים וְלֹא תִכְבֶּדֶנּוּ, שֶׁלֹּא יִסְתַּתֶּמוּ טַעֲנוֹתָיו שֶׁלֹּאֲחֵר; אֲלֹא אֵינוּ נִפְנֶה לְאֶחָד מֵהֶן, עַד שִׁיִּגְמֹר הַדִּין: שֶׁנֹּאמֵר "לֹא תִהְדָּר פָּנֵי גְדוֹל" (ויקרא יט, טו).

ט. אָמְרוּ חֲכָמִים, אֶל תֹּאמֵר עָשִׂיר הוּא זֶה, בֶּן גְּדוֹלִים הוּא זֶה הֵיאָף אֲבִישְׁנוּ, וְאַרְאֶה בְּבִשְׁתּוֹ: לִכְּךָ נֹאמֵר "לֹא תִהְדָּר פָּנֵי גְדוֹל" (ויקרא יט, טו).

י. בָּאוּ לְפָנֶיךָ שְׁנַיִם לְדִין, אֶחָד כָּשֵׁר וְאֶחָד רָשָׁע אֶל תֹּאמֵר הוֹאִיל וְרָשָׁע הוּא זֶה, וְחִזְקַת זֶה שֶׁאֵינוּ מְשַׁנֶּה בְּדַבּוּרוֹ, אֵטָה הַדִּין עַל הָרָשָׁע: עַל זֶה נֹאמֵר "לֹא תִטָּה מִשְׁפַּט אֲבִינֶךָ, בְּרִיבוֹ" (שמות כג, ו) אָף עַל פִּי שֶׁהוּא אֲבִיוֹן בְּמִצְוֹת, לֹא תִטָּה דִינּוֹ.

יא. "לֹא-תַעֲשׂוּ עוֹל, בְּמִשְׁפָּט" (ויקרא יט, טו; ויקרא יט, לה) זֶה הַמַּעֲוֹת אֶת הַדִּין, וּמִזְכָּה אֶת הַחֵיב וּמַחֲיֵב אֶת הַזִּכָּאִי. וְכֵן הַמַּעֲנֶה אֶת

הַדִּין וּמֵאֲרִיךְ בְּדִבְרֵים הַבְּרוּרִים, כְּדֵי לַעֲצֹר אֶחָד מִבְּעָלֵי הַדִּינִין
הָרִי זֶה בְּכָל־ל מַעֲוֹל.

יב. הִגַּס לְבֹו בַּהוֹרָאָה, וְקוֹפֵץ וְחוֹתֵךְ הַדִּין, קָדַם שִׁיחֻקָּהּוּ בִּינוּ
לְבִין עֲצָמוֹ, עַד שִׁיחִיָּה בְּרוּר לֹו פֶּשַׁם הָרִי זֶה שׁוּטָה, וְרָשַׁע,
וְגַם רוּחַ. כֹּךְ צוּו חֲכָמִים, הָיוּ מִתּוֹנִין בְּדִין; וְכֵן אִיּוֹב אוֹמֵר
”וְרַב לֹא-יִדְעָתִי אַחֲקָרָהּ” (אִיּוֹב כט, טז).

יג. כָּל דִּין שָׁבָא לְפָנָיו דִּין, וְהִתְחִיל לְדַמּוּתוֹ לְדִין פְּסוּק שֶׁכָּבַר
יָדַע אָמְתּוֹ, וַיֵּשׁ עִמּוֹ בַּמִּדִּינָה גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּחֲכָמָה, וַאֲיֵנוּ הוֹלֵךְ
וְנִמְלֵךְ בּוֹ הָרִי זֶה בְּכָל־ל הָרָשָׁעִים שֶׁלָּבָם גַּם בַּהוֹרָאָה. וְאָמְרוּ
חֲכָמִים, רָעָה עַל רָעָה תָּבוֹא לֹו: שֶׁכָּל אֱלֹו הַדִּבְרִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן
מִגִּסּוֹת הָרוּחַ הֵן, הַמְּבִיאָה לִיַּדִּי עֲווֹת הַדִּין.

יד. ”כִּי-רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה” (מְשִׁלִּי ז, כו) זֶה תִּלְמִיד שֶׁלֹּא
הִגִּיעַ לַהוֹרָאָה, וּמוֹרָה. ”וַעֲצָמִים, כָּל-הֶרְגִּיהָ” (שם) זֶה שֶׁהִגִּיעַ
לַהוֹרָאָה, וַאֲיֵנוּ מוֹרָה: וְהוּא, שִׁיחִיָּה הַדּוֹר צָרִיף לֹו; אָבֵל אִם
יָדַע שִׁישׁ שָׁם רָאוּי לַהוֹרָאָה, וּמִנֵּעַ עֲצָמוֹ מִן הַהוֹרָאָה הָרִי זֶה
מִשְׁבַּח. וְכָל הַמוֹנֵעַ עֲצָמוֹ מִן הַדִּין מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ אִיבָה, וְגִזְלָה,
וּשְׁבוּעַת שָׁוֵא. וְהִגַּס לְבֹו בַּהוֹרָאָה שׁוּטָה, רָשָׁע, וְגַם רוּחַ.
וְתִלְמִיד, אֵל יוֹרָה הִלָּכָה בְּפָנָיו רַבּוֹ, אֲלֹא אִם כֵּן הִיָּה רְחוּק מִמֶּנּוּ
שְׁלוֹשׁ פָּרָסָאוֹת, כִּנְגַד מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל.

טו. אֵל תֹּאמֵר שֶׁכָּל אֱלֹו הַדִּבְרִים, בְּדִין שִׁישׁ בּוֹ הוֹצֵאת מִמוֹן
הַרְבֵּה מִזֶּה וּנְתִינָתּוֹ לָזֶה לַעֲוֹלָם יִהְיֶה דִּין אֶלֶף מָנָה וְדִין פְּרוּטָה
אַחַת, שׁוֹוִין בְּעֵינֶיהָ לְכָל דָּבָר. וַאֲיֵן הַדִּינִין יוֹשְׁבִין, לְדִין לְפָחוֹת
מִשׁוּוֹה פְּרוּטָה. וְאִם הִזְקָקוּ לְשׁוּוֹה פְּרוּטָה גּוֹמְרִין אֶת דִּינוֹ,
אִפְלוּ לְפָחוֹת מִשׁוּוֹה פְּרוּטָה.

טז. כָּל הַמָּטָה מִשְׁפָּט אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹבֵר בְּלֹאוֹ אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר
”לֹא-תַעֲשׂוּ עוֹל, בַּמִּשְׁפָּט” (ויקרא יט, טו; ויקרא יט, לה). וְאִם הִיָּה
גֵּר עוֹבֵר בְּשְׁנֵי לְאוּיִן, שֶׁנֶּאֱמַר ”לֹא תִטָּה, מִשְׁפָּט גֵּר” (דְּבָרִים
כד, יז). וְאִם יְתוֹם הוּא עוֹבֵר בְּשְׁלוֹשָׁה לְאוּיִן, שֶׁנֶּאֱמַר ”מִשְׁפָּט גֵּר
יְתוֹם” (דְּבָרִים כד, יז; דְּבָרִים כז, יט).